

- стратегічне використання емоційного інтелекту: менеджер повинен вміти використовувати свої емоційні навички для досягнення стратегічних бізнес-цілей;

Розвиток емоційного інтелекту вимагає часу, саморефлексії та практики. Це може бути досягнуто через навчання, тренінги, особистий розвиток та практичний досвід у різних робочих ситуаціях.

Емоційний інтелект менеджера соціономічної сфери може значно покращити робочі відносини, сприяти більш відкритому спілкуванню, зменшити конфлікти та підвищити загальну продуктивність колективу. Це особливо важливо в сучасних організаціях, де взаємодія та співпраця між людьми мають вирішальне значення.

Список використаних джерел

1. Дерев'янюк С. П. Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах. *Соціальна психологія*. 2008. № 1. С. 96–104.
2. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. К. : Вища школа, 2003. 126 с.
3. Шпак М. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. *Психологія особистості*. 2011. С. 282–288.

Дубасенюк Олександра,

доктор педагогічних наук, професор,

почесний академік НАПН України,

дійсний член АМСКП «Полісся»,

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

В.О. СУХОМЛИНСЬКИЙ – ПЕДАГОГ-ДОСЛІДНИК, ЗАХИСНИК ДИТИНСТВА (ДО 105 РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

В.О. Сухомлинський – особливий феномен в історії української та всесвітньої педагогіки, праці якого залишаються актуальними і в наш час. Василь Олександрович народився у пересічній українській сім'ї, шкільну освіту здобував у сільській школі, вже із 17 років він почав викладати. Із 1948 до 1970 року очолював Павлиську середню школу на Кіровоградщині, яка поступово перетворилася із звичайної школи на передовий навчальний заклад. Девізом життя видатного педагога став його вислів – «Серце віддаю дітям», тому його можна з повним правом назвати захисником дитинства.

В.О. Сухомлинський як захисник дитинства у процесі своєї діяльності у Павлиській школі обґрунтував необхідність запровадження певних важливих положень. Охарактеризуємо їх.

1. Створення дружнього педагогічного колективу, єдності, творчої атмосфери пошуку, взаємопідтримки, партнерства. Як директор школи, Василь Олександрович звертає увагу на ретельний підбір учителів. На його думку, у школі мають працювати педагоги, які люблять дітей і які відчувають потребу у спілкуванні з ними. Він дбайливо підбирав таких педагогів, які обрали педагогічну професію за покликанням і які не уявляли свого життя без дітей. Ураховуючи цей підхід, Василь Олександрович виняткову роль відводив учителю, як джерелу формування моральної та креативної особистості вихованців. Саме вчитель може підтримувати або нівелювати прояв творчих, дослідницьких ідей у навчально-виховному процесі. Тому павлиський директор школи багато уваги приділяв розвитку креативних якостей учителя. «Майстерність педагога, – підкреслював В.О. Сухомлинський, – полягає в умінні побачити обдарованість дитини, визначити сферу застосування її інтелектуальних і творчих сил та поставити перед нею завдання, щоб, розв'язуючи їх, вона долала труднощі і щоб це сприяло подальшому розвитку її здібностей» [2, с. 19]. Він націлював учителів на постійний саморозвиток та самовдосконалення.

2. Роль бібліотеки у Павлиській середній школі. У школі була створена прекрасна бібліотека, у кожного педагога – також власна бібліотека, яка безперервно поповнювалася новою у т.ч. науковою літературою. У самого В.О. Сухомлинського також була сформована велика бібліотека. У школі існувала золота бібліотека отрочтва. Працюючи у бібліотеці учні та педагоги могли постійно примножувати свої знання. У своїй праці «Павлиська середня школа» [2] В.О. Сухомлинський наголошував, що в їхній шкільній бібліотеці нараховувалося 18 тисяч книг. «В ній відібрано все найцінніше, що є в ... українській, болгарській, польській, чеській, німецькій літературі, багато творів східних письменників, а також книжок для дошкільного і молодшого шкільного віку, зокрема всі твори, що ввійшли в золотий фонд світової літератури, той мінімум, який повинен бути прочитаний у роки дитинства, отрочтва, ранньої юності» [1, с. 53-54]. Крім цього, павлиський директор мотивував педагогів укомплектовувати і власні бібліотеки, загальна кількість книг у яких дорівнювала тій, що мала шкільна бібліотека.

3. Створення умов для всебічного розвитку дітей. Педагог вважав школу тим місцем, де дитина повинна відчувати щастя, відкривати для себе щось нове, працювати та творити. Василь Олександрович протягом усієї педагогічної діяльності відходив від звичних канонів шкільного навчання, перетворюючи навчальний заклад на осередок духовності, культури, місця раннього прилучення до моральних цінностей та розумового, креативного розвитку дітей. Узагальнено напрацювання В. Сухомлинського як теоретика та практика всебічного виховання учнів початкової школи. Значну увагу В.О. Сухомлинський приділяв розумовому вихованню учнів початкової школи, адже був переконаний, що тільки активізуючи жагу до знань у дітей, можна досягнути високих результатів у навчанні. У Павлиській школи практикувалися дослідницькі уроки на природі, де учні самостійно могли описати побачене, подумати про те, чому явища природи організовані саме таким чином. Педагоги створювали у навчальному процесі належні

умови для глибокого засвоєння навчального матеріалу як основи для подальших розумових операцій, дослідницької роботи, розвитку мислення, мовлення тощо. У такий спосіб розвивається гнучкість мислення учнів. Педагог завжди враховує пропозиції учнів, що дає можливість їм експериментувати, і проводити дослідження. Василь Олександрович писав: «Я прагну до того, щоб кожний учитель шукав творчі шляхи здійснення ідеї, продумував специфіку свого предмета, урахував особливості мислення своїх учнів» [2].

4. Турбота педагога про здоров'я дітей. В.О. Сухомлинським продумано режим, правильне харчування учнів, роль природного середовища, особливо влітку. Перебування на природі, вивчення природи та природних явищ, на свіжому повітрі та трудова діяльність сприяла всебічному розвитку дітей. Сам педагог багато часу проводив на природі з дітьми. Водночас педагог вважає природу важливим джерелом розумового виховання, адже світ довкола дитини загострює її сприйняття, стимулює розвиток уяви та мислення. Проте варто наголосити, що не природа сама по собі, а встановлення причинно-наслідкових зв'язків у процесі спостереження за нею, вивчення певних явищ становить особливий інтерес. У книзі «Серце віддаю дітям» В.О. Сухомлинський представив систему своєрідних «уроків мислення» серед природи, що проводились у Павлівській середній школі, де працював педагог. На цих уроках учням пропонувалися завдання на основі спостережень у природі, які потребували активного мислення, дослідження тих чи інших явищ та зв'язків між ними. Завдяки таким природнім завданням діти «замислюються над причинами явищ, усвідомлювали їх загальний зв'язок у природі, навчалися аналізувати і синтезувати різні явища та процеси, робили припущення і перевіряють їх на практиці [3, с. 0, с. 253].

5. В.О. Сухомлинський як учений педагог-дослідник. Василь Олександрович постійно спостерігав життя педагогічного й учнівського колективу Павлівської школи, стимулюючи його розвиток. Поступово виникла потреба описувати ці спостереження. Він щоденно, з 4 години ранку

і до початку занять вивчав психолого-педагогічну літературу і писав свої твори. Найбільш відомі: «Серце віддаю дітям», «Павлівська середня школа», «Народження громадянина», «Як виховати справжню людину», «Сто порад молодому вчителю», «Розмова з молодим директором школи», «Батьківська педагогіка» і багато інших [1, 2, 3, 4, 5]. Усі ці книги ґрунтувалися на власній роботі, роздумах та спостереженнях дослідника. У Павлівській школі завжди панував веселий, діловий настрій, творча атмосфера, велись розмови про новини культури та мистецтва, нові літературні видання» [2, с. 94]. Тобто В.О. Сухомлинський умів створити сприятливі умови не тільки для розвитку творчих здібностей учнів, а й педагогічного колективу, що давало значні результати у повсякденній діяльності педагогів. У школі існувала батьківська школа, навчання батьків, починаючи з батьками дітей, які ще готуються до школи. Такий підхід сприяв набуттю батьками основ педагогічних знань і підвищенню рівня вихованості учнів [5].

Робота з молодими педагогами. В.О. Сухомлинський був вимогливим директором, регулярно відвідував заняття учителів школи, вимагав від них високого рівня професійності. Проте варто наголосити, що Василь Олександрович створив власну систему співпраці із молодими педагогами, даючи їм на адаптацію та напрацювання бази 3 роки. Саме такий підхід дозволив молодим учителям успішно працювати з учнями, сприяв формуванню професійного педагогічного колективу. Високі вимоги павлівського педагога-дослідника до організації навчального процесу продовжують давати ефективні результати не тільки у закладах середньої освіти України, але й за рубежом.

У сучасних умовах продовжується впровадження накопиченого досвіду Павлівської школи у навчально-виховний процес з учнями Павлівського ліцею відповідно до Концепції «Нова українська школа». Відзначимо, що настанови В.О. Сухомлинського, як захисника дитинства, багато у чому співзвучні із Концепцією Нової української школи, що дозволяє педагогам сучасного Павлівського ліцею успішно поєднувати давні

традиції та новітні рекомендації Міністерства освіти і науки України. В умовах Нової української школи педагогічний та учнівський колективи продовжують здійснювати всебічний розвиток учнів за допомогою дослідницької, творчої праці, шляхом самоосвіти, а також запровадженням інноваційних освітніх технологій.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибр. твори. в 5 т. К. : Рад. шк., 1976. Т. 1. С. 55–208.
2. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 4. Київ : Рад. школа, 1976. С. 5–390.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. К. : Рад. шк., 1988. 272 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибр. Тв. .т 5 У :Т.2. К. Рад. шк., 1976. С. 391–392.
5. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. Вибрані твори : в 5 т. К. : Радянська школа, 1977. Т. 5. С. 22., 410–414.

Ільсова Ірина,

аспірантка 1 року навчання

спеціальності 053 «Психологія»,

Міжрегіональна академія управління персоналом;

лейтенант, начальник групи контролю бойового стресу

військової частини А1836

ДО ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Збереження та зміцнення здоров'я, формування відповідального ставлення до власного здоров'я громадян є, на часі, одним із пріоритетів державної політики України, що задекларовано у Конституції України та